

N:o 197.

Ank. till Riksd. kansli den 13 maj 1909. kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af ytterligare medel för utlåning från fonden för rederinäringens understödjande.

(R. A.)

I en den 19 nästlidne mars till Riksdagen afläten proposition, n:o 188, har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att medgifva, att de kapitalafbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställdes, finge äfven för tiden efter år 1909 intill utgången af år 1911 tilläggas fonden.

Åberopade statsrådsprotokollet är af följande lydelse:

»På därom af Kungl. Maj:t gjorda framställningar har Riksdagen hvar och ett af åren 1903, 1905 och 1907 anvisat ett belopp af 5,000,000 kronor till en lånefond för rederinäringens understödjande, att förvaltas och användas i öfverensstämmelse med vissa angifna grunder, hvilka belopp riksgäldskontoret bemyndigats att i mån af behof tillhandahålla statskontoret, som skulle hafva att till riksgäldskontoret inleverera den å de från fonden utlämnade lån inflytande räntan, hvarjämte Riksdagen vid beloppens anvisande hvarje gång medgifvit, att de kapitalafbetalningar, som verkställdes å de från fonden utgående lånen finge intill utgången af år 1909 tilläggas fonden.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 129 Häft.

I fråga om användningen af det af 1903 års Riksdag anvisade belopp å 5,000,000 kronor utfärdade Kungl. Maj:t den 18 december 1903 nådig kungörelse, hvarigenom fastställdes vissa allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och åtnjutande af lån från ifrågavarande fond. I samma kungörelse erinras, att lånefonden, hvars förvaltning handhafves af statskontoret, hufvudsakligen är afsedd för befrämjande af den svenska skeppsfarten på utrikes orter och särskildt i aflägsna farvatten, att rederiföretag för inrikes sjöfart endast undantagsvis kommer att understödjas med lån från fonden, och att, därest sådant lån sökes för anskaffande af fartyg, företräde kommer under i öfrigt lika förhållanden att gifvas åt den lånesökande, som låter tillverka fartyget vid svensk verkstad.

Af de i kungörelsen i öfrigt stadgade villkor och bestämmelser må här erinras om följande.

Ansökning om låns erhållande göres hos Kungl. Maj:t, som efter kommerskollegii hörande bestämmer lånebeloppets storlek. Beviljadt lånebelopp utlämnas af statskontoret, sedan låntagare dit aflämnat skuldförbindelse jämte sådan säkerhet för förbindelsens behöriga fullgörande, som af statskontoret kan godkännas. Därest för beviljadt lån icke inom två månader efter därom erhållet föreläggande aflämnats säkerhet, som kan af statskontoret godkännas, skall rätten till lanets utbekommande anses förverkad. Å lyftadt lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent. Sedan lån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande sex åren årligen återbetalas en sjättedel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången af det åttonde året till fulla guld.

Genom särskilda nådiga kungörelser den 2 juni 1905 och den 3 maj 1907 har Kungl. Maj:t sedermera beträffande de af Riksdagen åren 1905 och 1907 anvisade medlen till ifrågavarande fond förordnat, att jämväl i fråga om lån från dessa medel skulle lända till efterrättelse de villkor och bestämmelser, som stadgats genom kungörelsen den 18 december 1903.

De af Riksdagen sålunda beviljade medlen, tillhopa 15,000,000 kronor, jämte genom kapitalafbetalningar till fonden återinflutna medel hafva, efter kommerskollegii hörande, af Kungl. Maj:t genom nådiga bref den 15 april, den 6 maj och den 29 juli 1904, den 15 juli 1905, den 26 januari och den 2 februari 1906, den 20 september och den 31 december 1907 samt den 21 augusti och den 18 december 1908 fördelats. Antalet under hvarje särskildt år af Kungl. Maj:t såväl pröfvade som beviljade ansökningar samt summan af sökta och beviljade lånebelopp framgå af följande tablå.

	Vid fördelningarna af lån				
	år 1904	år 1905	år 1906	år 1907	år 1908
Antal af Kungl. Maj:t pröfvade ansökningar	33	5	35	60	29
Summa sökta och pröfvade lånebelopp kr.	7,560,000	685,000	8,859,000	13,332,000	7,420,000
Antal beviljade ansökningar	18	5	31	48	10
I dessa ansökningar begärda lånebelopp kr.	5,585,000	685,000	8,084,000	12,115,000	3,900,000
Summa beviljade lånebelopp kr.	5,000,000	685,000	4,960,000	5,748,000	965,000

Till nya fördelningar återstå härefter de medel, som ytterligare inflyta till fonden genom återbetalningar intill utgången af innevarande år, hvilka återbetalningar enligt uppgift från statskontoret kunna beräknas till 1,631,666 kronor 67 öre.

Då Riksdagens beslut torde innebära, att de medel, som genom återbetalningar inflyta efter år 1909, skola återgäldas till riksgäldskontoret, finnas efter nämnda års utgång icke några tillgångar att använda för ifrågavarande ändamål.

Enligt af statskontoret meddelad uppgift skola af de för närvarande utestående lånen från lånefonden till rederinäringens understödjande efter år 1909 återbetalas följande kapitalbelopp, nämligen:

år 1910 sammanlagdt kr.	2,391,666: 67
» 1911 »	» 2,670,500: —
» 1912 »	» 2,670,500: —
» 1913 »	» 1,957,166: 67
» 1914 »	» 1,843,000: —
» 1915 »	» 1,028,833: 33
» 1916 »	» 278,833: —

Nu har kommerskollegium i underdånig skrifvelse den 22 december 1908 gjort framställning om beredande af ytterligare medel för utlåning från fonden till rederinäringens understödjande och i sådant afseende anfört hufvudsakligen följande.

De från ifrågavarande fond beviljade lånen hade ländt den svenska sjöfartsnäringen till afsevärdt gagn och torde otvifvelaktigt i sin mån bidragit till den utveckling af näringen, som under de senare åren åstadkommits. För fyllande såväl af de stora lånebehof, som ännu icke kunnat tillgodoses med hittills tillgängliga medel, som ock

af de med rederinäringens fortgående utveckling alltjämt tillkommande nya behofven syntes det kollegium af stor vikt, att ytterligare medel blefve för ändamålet tillgängliga. Tillgång till sådana ytterligare medel syntes lämpligen kunna beredas genom att återbetalningarna äfven för tiden efter år 1909 finge tilläggas fonden, åtminstone för de närmaste två åren, under hvilka, enligt ofvannämnda uppgift från statskontoret, skulle återbetalas tillsammans något öfver 5,000,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts har kommerskollegium hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, i syfte att de återbetalningar, som å de från lånefonden till rederinäringens understödjande redan lyftade eller framdeles utgående lånen verkställdes, finge äfven efter år 1909 och åtminstone intill utgången af år 1911 tilläggas fonden.

Efter erhållen nådig remiss har statskontoret den 8 innevarande mars afgifvit underdånigt utlåtande öfver kommerskollegii berörda framställning och därvid tillstyrkt densamma.»

För egen del har departementschefen slutligen yttrat följande:

»Erfarenheten har bekräftat ändamålsenligheten af den form för rederinäringens understödjande, som genom inrättandet af ifrågavarande lånefond valts. I långt större omfattning, än hvad man från början hade anledning antaga, hafva redarne begagnat sig af det sålunda erbjudna tillfället att på relativt fördelaktiga villkor erhålla medel till utvidgande af sin verksamhet, och de för utlåning disponibla beloppen hafva visat sig icke på långt när tillräckliga för fyllande af de kraf, som ställts på fonden. Visserligen hafva i några fall ansökningar om lån gjorts, som icke varit förtjänta af beaktande, men det torde dock vara ovedersägligt, att i det stora flertalet fall ansökningarna varit väl motiverade och att endast brist på medel föranledt, att en del af dessa icke kunnat bifallas.

Det relativt stora uppsving, som den svenska rederinäringen under de senare åren vunnit, torde i ej ringa mån få tillskrifvas det stöd, som genom lånefondens inrättande från det allmännas sida lämnats den enskilda företagsamheten.

Frågan är nu, huruvida det vore klokt och välbetänkt att redan med innevarande års utgång undandraga rederinäringen detta stöd. För min del anser jag tidpunkten härför icke lämplig. Den mera framskjutna ställning på näringslivets område, som rederinäringen, enligt hvad nyss nämnts, lyckats eröfra, gäller det nu att söka behålla och betrygga. Såväl härtill som ock till ernående af en om möjligt fortsatt utveckling af denna för vårt land så viktiga näringsgren synes

det mig välbehöfligt, att staten ännu någon tid lämnar sitt bistånd. Äfven med hänsyn till nuvarande tryckta förhållanden på penningmarknaden och däraf föranledda större svårigheter för de enskilda näringsidkarna att på drägliga villkor erhålla lån, finner jag ett sådant bistånd önskvärdt.

Jag anser därför kommerskollegii förslag om beredande af ytterligare medel under ännu ett par år till rederinäringens understödjande beaktansvärdt och finner jag äfven den af kollegium härför föreslagna formen lämplig. Tillräckliga skäl att utsträcka tiden för det ifrågasatta understödet längre än två år eller intill utgången af år 1911 synas mig emellertid icke för det närvarande föreligga. Beträffande de kapitalafbetalningar, som alltså kunna tilläggas fonden efter år 1909, torde af Eders Kungl. Maj:t framdeles, i likhet med hvad nu gäller, böra stadgas, att ansökningar om erhållande af lån från de genom afbetalningarna till fonden återinflytande medel skola till finansdepartementet ingifvas före den 1 april och den 1 oktober hvarje år.»

Utskottet, som mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning ej haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att de kapitalafbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, må äfven för tiden efter år 1909 intill utgången af år 1911 tilläggas fonden.

Stockholm den 13 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.